

Andrzej Dembowski siracki i starosta lanczycki, Adam Drzewicki inowrocławski i starosta gostyński i inowłocki, Stanisław Herbort z Fulsztyna lwowski, starosta Samborski i drohobycki, Stanisław Słupecki lubelski, Andrzej grabia z Tęczyna bełski, Anselm Gostomski płocki, starosta rawski, Zygmunt Wolski czerski, starosta warszawski, Adam Kosiński podlaski, Christof Myszkowski z Mir owa rawski, Jan Kostka z Stemberka gdański, podskarbi ziem pruskich, starosta pucki i czczomski, Hieronim Ossoliński sandecki, Jan Tarło z Szczekarzowic radomski, starosta pilźnieński i łomaski, Mikołaj Ligeza z Bobrku zawichojski, starosta biecki i żydaczowski, Wojciech Przyjemski łęcki, Jan Sienieński z Sienna żarnowski, Jan Christoporski wieluński, Jan Sienieński z Gołogor halicki, Jan Herburt z Fulsztyna sanocki, Szczesny Parys warszawski, starosta czerski, Stanisław Kryski z Drobnina raciański, starosta dobrzyński castelani, Valentyni Dembieński z Dembian kanclerz, Franciszek Krasieński z Krasnego proboszcz płocki etc., podkanclerzy Korony Polskiej, Stanisław Barzy z Błozwie marszałek dworny, starosta śniatyński, Stanisław Ossowski kantor gnieźnieński, referendarz dworny, Jan Borukowski proboszcz lenczycki, kanonik krakowski i warszawski, Symon Ługowski proboszcz miechowski, Stanisław Krasieński scholastyk gnieźnieński, Jan Zaborowski proboszcz sandomirski, Andrzej Patrycy ardiakon wileński, kanonik warszawski, Hieronim Chojewski kanonik poznański, Stanisław Fogielweder scholastyk warszawski, Stanisław Zamojski starosta bełski, Mikołaj Łaski krajczy stołu Naszego, starosta malborski i krasnostawski, Maciej Zaliński podkomorzy Nasz, jasienicki, mściborski i zysmurski starosta, Łukasz Łęcki łożniczy i starosta wolpiński, Erasmus Dembieński chorąży dworny, Jakub Piasecki koniuszy, Erasmus Kroczewski kuchmistrz, Stanisław Karwicki oboźny i latowicki starosta, Bartłomiej Zieliński podkomorzy sandomirski, Mikołaj Tarło chorąży przemyski, Jan Leśniowski podczaszy lwowski i dzierzawca dołiński, Andrzej Firlej z Dąbrowice, Jan Zamojski, Piotr Kłoczewski, Jan Dymitr Solikowski, Stanisław Krasicki, Tomasz Drojowski, Jan Parys sekretarze, urzędnicy i dworzanie Nasi, wierni Nam mili. Dan przez ręce wielbego księdza Franciszka Krasieńskiego proboszcza płockiego, ardiakona warszawskiego, podkanclerzego koronnego, na^{ag} spólnym walnym sejmie koronnym lubelskim dnia dwudziestego siódmego miesiąca maja roku Pańskiego tysięcznego pięćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego, królowania Naszego czterdziestego. **Sigismundus Augustus rex subscripsit.**

III. O KSIĘSTWIE KIJOWSKIM, PRZYWILEJ PRZYWRÓCENIA KSIĘSTWA KIJOWSKIEGO DO KORONY POLSKIEJ [5 CZERWCA 1569 R.]^a

W imię Pańskie, amen. Ku wiecznej pamięci. Gdyż pamięć ludzka jest słaba i odmienna, zaczyn aby sprawy ludzkie, a nawiczej te, które ku użytkowi a zachowaniu społeczności i towarzystwa ludzkiego należą, za przedłużeniem czasu nie byłyby zniszczone, opatrna ludzi mądrych postanowiła roztropność, sprawy wiecznej pamięci godne, pisma świadectwem ku wiadomości potomstwa przywozić.

1.^b A stąd My Zygmunt August z łaskiej bożej Krol Polski, Wielki Książ^c Litewski i k'temu ziemie krakowskiej, sandomirskiej, sieradzkiej, lenczyckiej, kujawskiej, kijowskiej, ruskiej, wołyńskiej, pruskiej, mazowieckiej, podlaskiej, chełmińskiej, elbińskiej, pomorskiej, żmudzkiej, inflandzkiej etc. oznajmujemy tym listem Naszym, którym wiedzieć to należy, wszem wobec i każdemu z osobna, niniejszym i potym będącego wieku ludziom, iż będąc My

^{ag} VL umieszcza odtąd zakończenie aktu.

^a Tytuł zaczerpnięty został z VL, t. II, s. 759 (gdzie z kolei wzięty on został z wydawnictwa: *Konstytucje, statuta i przywileje*, wyd. z r. 1579 i nt.). W edycji St. Kutrzeby i W. Semkowicza (*Akta unii Polski z Litwą*, s. 308 i n.) akt ten, opublikowany w tekście łacińskim i polskim, nosi tytuł: Zygmunt August król polski i wielki książę litewski przywraca i wciela do Korony Polskiej Ziemię Kijowską i określa dokładnie warunki tego wcielenia. Poniżej publikujemy tylko tekst polski, uwzględniając ważniejsze odmianki, występujące w VL.^b W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 1. ^c VL: książę.

przed tym od wielu lat przez wszystkie stany Korony Polskiej i państw Naszych z wielką a częstą pilnością żądani i napominani, abyśmy sejm^d walny takowy złożyli, na którym o zjednoczeniu dawnym Księstwa Naszego Wielkiego Litewskiego z Koroną Polską i też o wykonaniu wszystkich praw i przywilejów Korony i wszystkich państw Naszych sprawa byłaby skończona. Ku któremu takowemu wszech stanów prośbom sejm niniejszy walny za radą i pozwoleniem wszech stanów, tak Korony Polskiej, jako i Wielkiego Księstwa Litewskiego, dwudziestego trzeciego dnia miesiąca grudnia przeszłego roku, to jest po [?] Narodzeniu Bożem, ^etysiącznego pięćsetnego sześćdziesiąt osmego^e tu w Lublinie złożyliśmy. Ku któremu takowemu głównemu sejmowi rady Nasze, tak duchowne, jako i świeckie i posłowie ziemscy z pełną mocą posłani, tak z Korony Polskiej jako też i z Wielkiego Księstwa Litewskiego, wszystkich stanów koronnych i Księstwa Litewskiego, tuż w sobie bytność zamykając, zjechali się. A tak ten sejm walny i główny złożony w Imię Pańskie tym sposobem zacząwszy, na którym po długich a wiele traktatów i namów miawszy, proszeniśmy są [i] z wielką pilnością przez stany wszelakie Korony Polskiej napomnieni, abyśmy Ziemię i Księstwo Kijowskie, która przed przesiłymi czasy zupełnem a całem prawem do Korony Polskiej zawsze należała, też Koronie, to jest Królestwu Polskiemu przywrócili, a w jej pierwość i całość wszczępili. My tedy pamiętając na przysięgę Naszą, którąśmy Osobą Swą wszem obywatelom koronnym obowiązali, wszystkie rzeczy oderwane a od Korony przerzeczonej odłączone wedle mocy Naszej pozyskać a ku prze- rzeczonemu Królestwu w swą całość przywrócić, mając to naprzód za rzecz istą, co ze wszech starych historyi i pism pewnie każdy obaczyć może, iż Kijów był i jest głową i głównym miastem ruskiej ziemi, a ruska ziemia wszytka z dawnych czasów od przodków Naszych królów polskich między inemi przedniejszemi członki do Korony Polskiej jest przyłączona, tak iż częścią przez walkę, częścią też przez dobrowolne podanie i spadki po niektórych lennych książętach, którzy ją między się na różne części byli roztargnęli, zaś ku jedności i własności Korony przysła, jak to [i] z przywilejów, które w skarbie Naszem są, jawnie każdy obaczyć może; między ktośmi wiele ich jest, które mianowicie o Ziemi i Księstwie Kijowskiem to świadczą, iż ku Koronie Polskiej wiecznie prawem doskonałym należać ma, jakoż zawsze należała aż do Władysława Jagiełły króla, pradziada Naszego, który potym tym sposobem, iż obojemu narodowi, tak Polakom jako i Litwie nierozdzielnie panował, od Korony Polskiej jako od własnego ciała tę Ziemię i Księstwo Kijowskie oderwane przy Wielkiem Księstwie Litewskim mieć chciał, acz za niepozwoleniem wszech stanów koronnych, którzy tak od tego pradziada Naszego, jako od innych po nim będących przodków Naszych, królów polskich i wielkich książąt litewskich i od Nas też samych tej ziemi pilnie zawsze upominać się nie zaniechali, aby była do Korony przywrócona i przyłączona. A tak My tej powinności Naszej dosyć czyniąc, a za pokazaniem dostatecznym przywilejów i tak jasnej sprawiedliwości, za pozwoleniem wszech panów rad Naszych duchownych i świeckich i posłów ziemskich i wszytkiej Rzeczypospolitej koronnej, ze wszytkich rad Naszych duchownych i świeckich, książąt, panów, szlachty i wszego rycerstwa onej Kijowskiej Ziemi i Księstwa, wzięwszy na siebie ich przysięgę, którą byli oni ku Wielkiemu Księstwu Litewskiemu od niemalego czasu obowiązani, warujemy im i upewniamy tym listem Naszym, że to im i potomstwu ich nic i niwczym i nigdy nie ma szkodzić wiecznymi czasami.

2.^f A już tę przerzeczoną Ziemię i Księstwo Kijowskie i wszech onej ziemi obywatelów już zaraz wszystkie i każdego z osobna od posłuszeństwa, władze, powinności i rozkazowania Wielkiego Księstwa Litewskiego na wieczne czasy wyjmujemy i wolnymi czynimy i ku Królestwu Polskiemu jako równych do równych, wolnych do wolnych ludzi, a jako własny a prawdziwy członek ku pierwszemu i własnemu ciału a głowie ze wszytkimi i z osobna każdymi jej grodami, zamkami, miastami, miasteczkami, wsiami, ziemiami, powiatami i ich wszytkich rzeczy poprzód mianowanych którychkolwiek i jakimkolwiek przezwiskiem nazwane, przyległościami, przypadkami, własnościami wszelakimi i wszytkimi do tej przerzeczonej Ziemi i Księstwa Kijowskiego i do ich wszelakich części, tak staradawna, jako obyczajem, sposobem

^d U St. Kutrzeby, tu i poniżej: sejm. ^{e-e} VL: 1568. ⁱ W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 2.

i prawem którymkolwiek należących, tak jakoby wszystko a pospolitość osobliwości, a osobliwość wszystko i pospolitość niwczym nic nie ujmowała, ze wszystkim i wszelakim prawem, państwem i własnością tę Ziemię i Księstwo Kijowskie przerzeczonej Koronie albo Królestwu Polskiemu jako pierwszemu, prawdziwemu a własnemu ciału jej a głowie w społeczność, w część, własność i w tytuł Korony przywracamy i ku pierwszemu stanowi przywrócić i ony złączyć umyśliliśmy. Jakoż z pewnej wiadomości Naszej a z wolej uprzejmej a osobliwej i za osobliwym a dobrowolnym pozwoleniem rad Naszych duchownych i świeckich, książąt, panów, marszałków, urzędników ziemskich, szlachty i wszego rycerstwa i wszystkich stanów przerzeczonej Ziemi i Księstwa Kijowskiego tym listem Naszym już zaraz w społeczność, w część i własność Korony Polskiej przywracamy i łączamy, w tytuł Korony Polskiej przywodzimy i ku jednemu ciału nieroznemu i nierozdzielnemu wracamy, wsczepiamy, wpojamy czasy wiecznemi, tak że na potym od swego tego właściwego, prawdziwego a prawego ciała i od głowy Korony Polskiej, tak we wszem ciele, jako też jakiegokolwiek części swojej, nigdy oderwana ani odłączona żadnym sposobem ani kształtem nie może być czasy wiecznemi. I tych wszystkich stanów a obywatelów ziemie tej przerzeczonej, to jest Ziemi Kijowskiej, każdego podle powołania swego stanu, dostojęstwa i obościa, wszelkich przywilejów, wolności i swobód Królestwa Polskiego, tak jako inni wszyscy obywatele Korony Polskiej, zarowne używać znajdujemy i czynimy. Jakoż już tego wszystkiego społecznie mieć, używać i z tego się weselić na wieczne czasy oni i ich potomkowie mają i będą.

3.^g Także i około ruszenia na wojnę i w dawaniu jakich podatków wedle uchwały a konstytucji koronnej sejmowej i z pozwolenia ich posłów na sejm walny koronny z zupełną a niezamierzoną mocą przysłanych na wszystkę Koronę Polską położonej oni i potomkowie ich od Nas i od^h potomków Naszych będą i mają być zachowani wiecznemi czasami.

4.ⁱ Obiecujemy też sami za siebie, i za potomki Nasze wszystkie powiaty onej ziemie przerzeczonej, to jest Ziemi i Księstwa Kijowskiego, w ich granicach staradawnych, przy Koronie nierozdzielnie będących, wcale i niwczem nienaruszenie zachować wiecznymi czasami.

5.^j A iżby ciż obywatele tej przerzeczonej Ziemi Kijowskiej, rady Nasze duchowne i świeckie, książęta, panięta, szlachta, rycerstwo, także i duchowne stany rzymskiego i greckiego zakonu, obfitą łaską Naszą poznali, postanawiamy, iż ich grody, zamki, miasta, osiadłości, miasteczka, wsi ze wszystkimi i każdymi z osobna ich poddanymi przerzeczonemi tej ziemie od wszystkich podatków^k, w których przedtym i teraz byli, także od płacy wszelakich poborów, myt albo cel, także robienia i poprawowania zamków i mostów Naszych, wedle przywilejów i wolności koronnych wolnymi czynimy, tak iż w tej mierze ich z inimi koronnymi obywatelami porównaliśmy i porównujemy i one wszystkich wolności, swobody i zawołania Korony Polskiej uczesniki uczyniliśmy i być znajdujemy, tylko dwa grosza zwykłej monety polskiej z jednej osiadłej włoki, gdzie są pomiarnie, albo gdzie niemasz włok, grosz z jednego dymu, także osiadłego, Nam i potomkom Naszym dla wyznania zwierzchności Naszej królewskiej sobie zostawujemy. A bojarowie ich putni, którzy wojnę służą, po groszu podymnego płacić mają z zagrody, od tego są i mają być wolni.

6.^l K'temu znajdujemy i osobliwie to warujemy, iż panowie rady Nasze duchowne i świeckie, książęta, panowie, szlachta wszystka i każdy z osobna obywatele przerzeczonej Ziemi i Księstwa Kijowskiego, ktoregożkolwiek stanu, dostojęstwa i porządkuby byli, nie będą ani są powinni podlec egzekucji, począwszy od wszystkich przodków Naszych, królów polskich, wielkich książąt litewskich przed Aleksandrem będących, jako też i statutowi Aleksandra króla polskiego i wielkiego księcia^m litewskiego, stryja Naszego, pod datą w Piotrkowie na sejmie walnym we szrodę przed Niedzielą Szrodopostną roku Pańskiego "tysięcznego pięćsetnego czwartegoⁿ uczynionego^l około obyczaju zapisowania dóbr królewskich, i innych statutow

^g W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 3. ^h W VL brak. ⁱ Ustęp ten w VL nosi numer 2.

^j W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 5. ^k VL: popłatkow. ^l Ustęp ten w VL nosi numer 3. ^m VL: Xiążęcia. ⁿ VL: 1504.

¹ Vol. Const., 1.1, vol. 1, s. 128: Statuta Alexandri regis Petricoviae sancita.

i ustaw czasu tegoż Aleksandra i Zygmunta, przezacnej pamięci Ojca Naszego, królów polskich, także i za czasu Naszego około egzekucji tego statutu w Piotrkowie, w Warszawie i w Lublinie do tych czasów uczynionych², i będziemy je powinni zachować tak, jako i zachowywamy wedle opisanja przywilejów tak od Nas samych, jako i od przodków Naszych, królów polskich i wielkich książąt litewskich, „pod pieczęcią Naszą koronną albo Wielkiego Księstwa Litewskiego” im nadanych i potwierdzonych. Jakoż obwarowywamy im to pod przysięgą Naszą królewską, z pozwoleniem wszech rad Naszych duchownych i świeckich, [i] posłów ziemskich koronnych, ^pw tym ich upewniając^p, że ta egzekucja, to jest odbieranie dóbr i miast, zamków, dworów, wsi i ziem, gruntów, zamian, wysług, danin wszystkich od przodków Naszych przodkom ich, także ^qi od Nas samych przodkom ich^q i im samym nadanych, gdyż, oni przy Wielkim Księstwie Litewskim będąc w ten czas, gdy się ta egzekucja za czasu Aleksandra króla, stryja Naszego, w Koronie stanowiła, przy Koronie Polskiej nie byli i tej egzekucji tak, jako stany koronne dobrowolnie sami to na się uczynili, oni z stany koronnymi na siebie jej nigdy nie przymowali ani wznaszali, także też statutom, sejmom ani konstytuujam koronnym nie podlegli, ale teraz dopiero po postanowieniu i dokończeniu tej egzekucji z Koroną Polską złączeni i przywróceniu są. Z tych przyczyn teraz i na potom ich samych i potomków ich nie doleże, ani im i potomkom ich żadnymi sejmami, wynalazki i konstytucjami sejmowymi koronnymi nic szkodzić nie może, a na ostatek ani też z ich strony obywatelów i posłów ziemskich kijowskich stanowiona być niema wiecznymi czasy. I owszem wszelakie listy i przywileje, którymkolwiek pismem, łacińskim, polskim albo ruskim pisane, i z którejkolwiek przyczyny od przodków Naszych królów polskich i wielkich książąt litewskich, i od Nas samych pod pieczęcią Naszą i z kancelariej koronnej albo Wielkiego Księstwa Litewskiego za wierne służby nadane osobom jakiegokolwiek stanu i powołania będącym, mianowicie i osobiście wszystkie daniny, nadania, darowizny wieczne, dożywocia, zastawy, zapisania sum pieniężnych wielkich i małych, którymkolwiek sposobem zebranych i do skarbu Naszego Wielkiego Księstwa Litewskiego wniesionych na zamki, miasta, wsi, folwarki i dwory Nasze, tedy wszystkie takowe listy i przywileje wyżej mianowane i z osobna każdy we wszystkich ich^f i z osobna każdych punkciech i sposobiech, tak jako same w sobie opisane są, wydane i objaśnione, tak jakoby wszystko a pospolitość osobliwości a osobliwość pospolitości i wszystkości nic nie ujmowała, mocnymi i wiecznymi i żadnym obyczajem nieporuszonymi mieć i zachować chcemy i one zawsze takimi zachowamy, My sami i potomki Nasi króle polskie, zachować i niwczem ich nienaruszenie dzierżeć tym przywilejem Naszym obowiązujemy. Wszakże od tego czasu dóbr stołu Naszego My z potomki Naszymi, królami polskimi, wedla statutu polskiego rozdawać nie będziemy. A jeśliby którzy z nich na dobra swe ojczyste i dziedziczne listów nie mieli, a bez listów onych dóbr spokojnie używali, tedy takowe dobra tymże Wielkiego Księstwa Litewskiego prawem, wedle starego i nowego statutu³, jako to do tego czasu trzymali, będą dzierżeć wiecznymi czasy, ani ku położeniu i pokazaniu na to listów i przywilejów przed Nami i przed żadnym urzędem Naszym, żadnym obyczajem nie mogą ani mają być przymuszani.

7.^s Osobiście też to tym przerzeczonym panom radom Naszym duchownym i świeckim, książętom, panom, urzędnikom ziemskim, szlachcie i wszystkiemu rycerstwu Ziemi i Księstwa Kijowskiego i poddanym ich, z łaski Naszej królewskiej zostawujemy, iż wszelakie sprawy ich, tak u sądów Naszych grodzkich i ziemskich, jako też za appellacjami na sąd Nasz królewski przypadające, sprawy z pany radami Naszemi koronnymi sędzić i odprawować mamy i powinni będziemy statutem litewskim przez Nas im dzierżeć poprzysiężonem, który im w całe zostawujemy. ^tTakże konstytucje, uchwały i recesy sejmowe w mocy zostawujemy^t. Tylko z tego

^{o-o} Brak w VL. ^{p-p} VL: w tym upominając. ^{q-q} Brak w VL. ^r Brak w VL. ^s Ustęp ten w VL nosi numer 4. ^{t-t} Brak w VL.

² Por. wyżej, nr LXVI, konstytucje sejmku warszawskiego 1563 r., oraz nr LXVII, konstytucje sejmku parczowskiego 1564 r. Wspomniane tu. też są uchwały obradującego właśnie sejmku w Lublinie.

³ Tj. statutu litewskiego I z 1529 r. i statutu II z 1566 r.

statutu wszystkich rozdział wojenny o obronie ziemskiej⁴, jako przeciwny wolnościom koronnym, mocą tego terazniejszego listu i przywileju Naszego kasujemy i w niwecz obracamy wiecznemi czasy. Wszakóż dajemy im moc na sejmikach powiatowych za listy Naszemi złożonych tego statutu litewskiego artykułów poprawiać i wedle potrzeby przyczyniać albo ujmować a do Nas na sejm walny koronny przynosić; które, będąci słuszne, My i potomkowie Nasi, królowie polscy, na sejmiech walnych koronnych mocą zwierzchności Naszej królewskiej i sejmku na on czas będącego potwierdzać^u obiecujemy i powinni będziemy.

8.^v To też za prośbą wszech Kijowskiej Ziemi przerzeczonych stanów zostawujemy, iż we wszelakich sprawach ich sądowych, jako pozwy, wpisywanie^w do ksiąg, akta i wszelakie potrzeby ich, tak u sądów Naszych grodzkich i ziemskich, jako i z kancelariej Naszej koronnej dekreta Nasze i we wszystkich potrzebach Naszych królewskich i ziemskich koronnych do nich listy nie jakim innym jeno ruskim pismem pisane i odprawowane być mają czasy wiecznemi. A miejskie sprawy prawa majdemburskiego albo jakiegokolwiek inego wezwania ludzi wedle obyczaju koronnego przez urzędniki Nasze koronne i dworu Naszego, w tych sprawach i potrzebach ich do Nas i do dworu Naszego przypadające, będą polskim pismem odprawowane. Ku temu też obiecujemy i powinni będziemy wszech przerzeczonych książąt, Ziemi Kijowskiej obywatelów i potomków ich, tak rzymskiego jako i greckiego zakonu będących, w ich starodawnej czci i dostojności, jako z przodków swoich i do tego czasu byli, zachować i one wedle cnoty i godności każdego a upodobania Naszego, bez zawady artykułów w statucie koronnym o książętach opisanych⁵, na urzędy zamków, dzierżaw i dworów Naszych przekładać i do ławice rad Naszych, jako i inne szlacheckiego narodu Ziemi Kijowskiej ludzie przypuszczać, zostawiwszy to, że jako panowie rady Nasze duchowne i świeckie, także i ci przerzeczeni książęta w rzeczach sądowych i prawnych za równe^x z szlachtą onej Kijowskiej Ziemi w powieciech swoich na miejscach zwykłych, biorąc listy i pozwy od urzędników na to wysadzonych, pozywając i sami pozwani będąc, przed sądem Naszym grodzkim i ziemskim sprawować i sądzić się mają i będą powinni. Takimże sposobem obiecujemy i powinni będziemy dostojestw i dygnitarstw i urzędów Ziemi Naszej Kijowskiej, duchownych i świeckich, wielkich i małych, tak rzymskiego jako i greckiego zakonu będących, nie umniejszać ani zatłumiać, i owszem w całe zachować. A gdy wakować będą, tedy takowe wszystkie dygnitarstwa i urzędy obywatelom Ziemi Kijowskiej osiadłym stanu szlacheckiego oddawać mamy i powinni będziemy. A tak za takowym złączeniem Ziemi Kijowskiej z Koroną i Królestwem Naszym Polskim, panowie rady Nasze onej Ziemi Kijowskiej, duchowni i świeccy, uczyniwszy do rady Naszej koronnej przysięgę, między radami Naszemi koronnymi, a posłowie ich ziemscy między posły ziemskimi koronnymi, na miejscach imznaczonych zasiedli i wotowali i na potom wiecznemi czasy zasiadać są i będą powinni.

9.^y A na wojnie² huffy swe wedle obyczaju koronnego stawić mają i na potom ci przerzeczeni wszyscy panowie a obywatele Ziemi Kijowskiej na sejmikach powiatowych na miejscach zwykłych czasów, przez listy Nasze imznaczonych a wedle zwyczaju inych ziem albo województw koronnych, którzyby się jednokolwiek na one sejmiki powiatowe zjechali, obierać mają między sobą posły na sejm walny koronny. A z tych sejmików posłowie ich, tak jako w Koronie Polskiej obyczaj jest, do Kijowa zjeżdżać się mają. A obranem i posłanem na ten sejm koronny tymże obyczajem i na strawę opatrzenie będzie dawano, jako i innym posłom ziemskim z województwa ruskiego.

10.^{aa} Naostatek ustawujemy, aby od tego czasu we wszystkich odprawach pospolitych i na chorągwiach ziemskich w tejsze Ziemi Kijowskiej przy swych dawnych herbiech orła, znaku koronnego herbu^{ab}, używali.

^u U St. Kutrzeby: poczwierdzać. ^v Ustęp ten w VL nosi numer 5. ^w UL: i wpisywanie. ^x UL: zarowno. ^y Ustęp ten w VL nosi numer 6. ^z UL: na wojnę. ^{aa} W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 10.

^{ab} Brak w UL.

⁴ Tj. rozdział III statutu litewskiego II z 1566 r.

⁵ Idzie tu o przepis przywileju koszyckiego z 1374 r., UL, t. I, s. 57.

11.^{ac} A tym wszystkim wyszej napisanym ^{ad}-rzeczam, artykułom, swobodam i wolnościami^{ad}, które się tu w tym przywileju z pozwoleniem wszech rad Naszych duchownych i świeckich i posłów ziemskich koronnych napisały, żadne wynajdowania, żadne przywileje ziemskie albo osobno czyjekolwiek, żadne statuta ani konstytucje sejmowe koronne nie będą nic mogły ani mogą szkodzić i niwczym ubliżać wiecznymi czasy. I owszem My sami one niwczym nienaruszone pod przysięgą Naszą Królestwu Polskiemu uczynioną pilnie strzec i dzierżeć obiecujemy i powinni będziemy i potomki Nasze, króle polskie, to wszystko także niwczym nienaruszone trzymać i przestrzegać tym listem i przywilejem Naszym obiecujemy wiecznymi czasy, jako na wieczne a nigdy nieporuszone używanie tych wszech wyżej mianowanych rzeczy swobod i wolności, żeby pospolitość osobliwości, a osobliwość wszytkości i pospolitości niwczym nic i nigdy nie ujmowała, dawamy i daliśmy panom radom Naszym duchownym i świeckim onej Ziemi, to jest Kijowskiej, książętom, panom, starostom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, szlachcie i wszemu Naszemu zacnemu rycerstwu, obywatelom onej Ziemi Kijowskiej, ten list Nasz i przywilej, podpisawszy go własną ręką i rozkazawszy ku niemu zawiesić pieczęć Naszą z pozwoleniem wszech panów rad Naszych, duchownych i świeckich, i posłów ziemskich koronnych, którzy na ten czas przy Nas byli, jako napierwej nawielebniejszy w Chrystusie ociec książę Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński, **legatus natus et Regni primas**^{ae}, ^{af}Filip Padniewski krakowski, Stanisław Karnkowski kujawski, Adam Konarski poznański, Piotr Miskowski plocki, Wojciech Starożrzebski chełmski biskupi, Sebastian Mielecki kastellan krakowski i brzeski starosta, Stanisław Myskowski z Mirowa krakowski i starosta krakowski i ratyński, Piotr Zborowski sandomierski, stobnicki starosta, Olbrycht Łaski sieradzki, Jan Sierakowski lanczycki i przedecki starosta, Jan z Służewa brzeski, starosta międzyrzecki i koniński, Jan z Barczyna Krotoski ino włocławski, Jan Firlej z Dambrowice lubelski, marszałek koronny, starosta rohatyński, Andrzej Dembowski bełski, starosta rubieszowski, Arnolf Uchański plocki, starosta wyszogrodzki, Mikołaj Kiszka z Ciechanowca podlaski, starosta drohicki, Fabian Czema malborski, starosta tucholski i stargarski, Achacy Czema pomorski, starosta stumski i gniewski, wojewodowie, Stanisław Sobek z Sulejowa sandomirski, podskarbi koronny, starosta tysowiecki i małogoski, Andrzej Dembowski siradzki i starosta lanczycki, Adam Drzewicki inowłocławski i starosta gostyński i inowłodzki, Stanisław Herburt z Fulstyna lwowski, starosta Samborski i drohobycki, Stanisław Słupecki lubelski, Andrzej grabia z Tenczyna bełzki, Anzelm Gostomski plocki, starosta rawski, Zygmunt Wolski czerski, starosta warszawski, Adam Kosiński podlaski, Chrystof Myszowski z Mirowa rawski, Jan Kostka z Stemberka gdański, podskarbi ziem pruskich, starosta pucki i czczowski, Hieronim Osoliński sandecki, Jan Tarło z Szczekarzowic ródowski, starosta pilźnieński i łomaski, Mikołaj Ligęza z Bobrku zawichojski, starosta biecki i żydaczowski, Wojciech Przyjemski lencki, Jan Sieneński z Sienna żarnowski, Jan Chrystoforski wieluński, Jan Sieneński z Gologor halicki, Jan Herburt z Fulstyna sanocki, Szczęśny Parys warszawski, starosta czerski, Stanisław Kryski z Drobnina raciański, starosta dobrzyński, kastellani, Walenty Dembieński z Dembian kanclerz, Franciszek Krasieński z Krasnego proboszcz plocki etc., podkanclerzy Korony Polskiej, Stanisław Barzy z Błozwie marszałek dworny, starosta śniatyński, Stanisław Ossowski kantor gnieźnieński, referendarz dworny, Jan Borukowski proboszcz lanczycki, kanonik krakowski i warszawski, Symon Ługowski proboszcz miechowski, Stanisław Krasieński scholastyk gnieźnieński, Jan Zaborowski proboszcz sandomierski, Andrzej Patrycy ardiakon wileński, kanonik warszawski, Hieronim Chojeński kanonik poznański, Stanisław Fogielweder scholastyk warszawski, Stanisław Zamojski starosta bełski, Mikołaj Łaski kraj czy stołu Naszego, starosta malborski i krasnostawski, Maciej Zaliński podkomorzy Nasz, jasieniecki, mściborski i zymurski starosta, Łukasz Lencki łożniczy i starosta wołpieński, Erasmus Dembieński chorąży dworny, Jakub Piasecki koniuszy, Erasmus Kroczewski kuchmistrz, Stanisław Karwicki obożny i latowicki starosta, Bartłomiej Zieleński podkomorzy sandomierski, Mikołaj Tarło chorąży przemyski, Jan Leśniowski pod-

^{ac} W VL tekst ten nie jest tu wyodrębniony akapitem i numerem 11. ^{ad-ad} VL: rzeczom, artykułom, swobodom i wolnościom. ^{ae} W VL: etc. jako wyżej, vide folio 759 numero 13. *Dalsze nazwiska świadków zostały więc opuszczone, aż do formuły końcowej.* ^{af-af} Całego tego tekstu brak w VL.

czaszy lwowski i dzierzawca doliński, Andrzej Firlej z Dambrowice, Jan Zamojski, Piotr Kloczewski, Jan Dymitr Solikowski, Stanisław Krasicki, Tomasz Drojowski, Jan Parys, sekretarze, urzędnicy i dworzanie Naszy wiernie Nam mili^{af}. Dan przez ręce wielbnego księdza Franciszka Krasieńskiego proboszcza płockiego, arcybiskupa warszawskiego, podkanclerzego koronnego, na spólnym walnym sejmie koronnym lubelskim dnia szóstego miesiąca czerwca roku pańskiego tysiącznego pięćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego, królowania Naszego czterdziestego. **Sigismundus^{ag} Augustus rex subscripsit.**

IV. O KSIĘSTWIE LITEWSKIM.

PRZYWILEJ OKOŁO UNIEJ WIELKIEGO KSIĘSTWA LITEWSKIEGO Z KORONĄ, NA WALNYM SEJMIE LUBELSKIM, OD PANÓW RAD DUCHOWNYCH I ŚWIECKICH I POSŁÓW ZIEMSKICH ROKU PAŃSKIEGO 1569 UCHWALONY [1 *LIPCA*]^a

W imię Pańskie amen. Ku wiecznej pamięci sprawy niżej opisanej. My prałaci i panowie, rada tak duchowna jako [i] świecka i posłowie ziemscy Korony Polskiej, na tym walnym a z pany radami i z posły i inszemi stany Wielkiego Księstwa Litewskiego spólnym lubelskim sejmie będący, a na imię Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński, **legatus natus et primas Regni**, Filip Padniewski krakowski, Stanisław Karnkowski kujawski, Adam Konarski z Kobylina poznański, Piotr Myskowski płocki, Wiktorzyn Wierzbicki łucki, Wojciech Starozrzebski chełmski, z łaski Bożej biskupi, Sebastian Mielecki kasztelan krakowski i brzeski starosta, Stanisław Myskowski z Mirowa krakowski, starosta krakowski i ratyński, Piotr Zborowski sandomirski, stobnicki starosta, Olbrycht Łaski siradzki, Jan Sirakowski lanczycki i przedecki starosta, Jan z Służewa brzeski, starosta międzyrzecki i koniński, Konstanty Konstantynowie książę Ostrogskie^b, kijowski, marszałek wołyński, starosta włodzimirski, ^c—Jan z Barcina Krotoski^c inowrocławski, ^dAleksander książę Czartoryski^d wołyński, Jan Firlej z Dambrowice lubelski, marszałek koronny, starosta rohatyński, Andrzej Dembowski bełski starosta rubie- szowski, Arnolf Uchański płocki starosta wyszogrodzki, Mikołaj Kiska z Ciechanowca podlaski, starosta drohicki etc., Fabian Czerna malborski, starosta tucholski i stargarski, Roman książę Sanguskowicz braclawski, starosta żytomirski i hetman polny Wielkiego Księstwa Litewskiego, Achacy Czerna pomorski, starosta stumski i gniewski, wojewodowie, Stanisław Sobek z Sulejowa sandomirski, podskarbi koronny, starosta tyszowiecki i małogoski, Andrzej Dembowski siradzki i starosta lanczycki, Adam Drzewicki inowrocławski, starosta gostyński i inowłodzki, Stanisław Herbot z Fulstyna lwowski, starosta Samborski i drohobycki, ^eAndrzej książę Wiśniowiecki^e wołyński, Stanisław Słupecki lubelski, Andrzej grabia z Tęczyna bełski, Anzelm Gostomski płocki, starosta rawski, Zygmunt Wolski czerski, starosta warszawski, Adam Kosiński^f podlaski, ^gChristof Myskowski^g z Mirowa rawski, Andrzej książę Kapusta braclawski, dzierzawca owrucki, Jan Kostka z Stemberka gdański, podskarbi ziem pruskich, starosta pucki i czczewski, Jarosz Ossoliński sandecki, Jan Tarło z Szczekarzowic radomski, starosta pilzneński i łomaski, Mikołaj Ligęza z Bobrku zawichoski^h, starosta biecki i żyda- czowski, Wojciech Przyjemski łęcki, Jan Sienieński z Sienna żarnowski, Jan Chrystoporskiⁱ wieluński, Jan Sienieński z Gologor halicki, Jan ^jHerbot z Fulstyna^j sanocki, ^kSzczesny Parysz^k warszawski, starosta czerski, Stanisław Kryski z Drobnina racieński^l kasztelani,

^{ag} *Formuły tej brak w VL.*

^a Tytuł ten wzięty jest z VL, t. II, s. 766 (gdzie z kolei przejęty został z edycji: *Konstytucje, prawa i przywileje*, wyd. z 1579 r., s. 97). *St. Kutrzeba i W. Semkowicz (Akta unii Polski z Litwą, s. 331) akt ten zatytułowali: Panowie rady i posłowie ziemscy Korony Polskiej odnawiają unię z Wielkim Księstwem Litewskim. Publikujemy tu akt unii za tym wydawnictwem, zaznaczając ważniejsze odmianki, występujące w VL. b St. Kutrzeba czytał: Ostrogskie. c-c VL: Jan Barczyna Krotoski. d-d VL: Alexander Xiążę Czartoryskie. e-e VL: Andrzej Xiążę Wiśniowieckie. f VL: Koszyński. g-g VL: Krzysztof Myszkowski. h VL: zawichoyski. i VL: Krystoporski. j-j VL: Herburth z Fulsztyna. k-k VL: Szczesny Paryż. l VL: racieński, starosta dobrzyński.*